



Brüssel, 8.12.2016
COM(2016) 791 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE
JA NÕUKOGULE**

Kaheksas aruanne ümberpaigutamise ja ümberasustamise kohta

1 Sissejuhatus

Kaheksandas aruandes ümberpaigutamise ja ümberasustamise kohta antakse ajakohane ülevaade olukorrast alates viimasest aruandest, mis esitati 9. novembril,¹ ja hinnatakse ajavahemikul alates 8. novembrist 2016 kuni 6. detsembrini 2016 (st aruandeperioodil) kõigi sidusrühmade võetud meetmeid, mille eesmärk on täita ümberpaigutamise- ja ümberasustamiskavade rakendamise raames võetud kohustused.

Võttes arvesse pidevat kiireloomulist vajadust osutada Kreekale ja Itaaliale abi, kordas Euroopa Ülemkogu oma viimasel kohtumisel 20. ja 21. oktoobril 2016² üleskutset suurendada jõupingutusi ümberpaigutamise, eelkõige saatjata alaealiste ümberpaigutamise kiirendamiseks, ja olemasolevate ümberpaigutamiskavade rakendamiseks.

Alates 6. novembrist 2016 on Kreekasse saabunud 1883 isikut³. Eelmise aruandeperioodiga võrreldes on Kreekasse saabunud rändajate arv suurenenud ja 6. detsembri seisuga on see umbes 62 000 rändajat, neist umbes 16 200 isikut saartel ja umbes 45 800 mandril⁴. Itaaliasse on pärast 6. novembrit saabunud 9395 inimest,⁵ mis on rohkem kui samal perioodil 2015. aastal (18 % rohkem võrreldes sama perioodiga 2015. aastal). Eritrealaste kui peamise ümberpaigutamistingimustele vastava kodakondsusega isikute sissevool oli endiselt suur (Eritrea on aruandeperioodil rohkem kui 888 saabunuga Itaaliasse saabunute päritoluriikide hulgas teisel kohal, moodustades saabunute koguarvust 11,6 %).

Aruandeperioodil on ümber paigutatud täiendavalt 1237 isikut; praeguseks ümberpaigutatud isikute arv on 8162 (6212 Kreekast ja 1950 Itaaliast). Nagu seitsmendas aruandes prognoositud, ümberpaigutuste arv novembris hoogustus ja ümber paigutati 1406 isikut – see on seni suurim arv ühe kuu kohta. Itaaliast ümberpaigutamiste arv (401) oli peaaegu kaks korda suurem kui oktoobris ja see on seni suurim Itaaliast ümberpaigutamiste arv, samas kui Kreekast ümberpaigutatud inimeste arv näib olevat praegu stabiliseerunud ja on umbes 1000 inimest kuus. Need arvud näitavad jätkuvat positiivset suundumust. Kuna ümberpaigutamist takistavaid tegureid kõrvaldatakse järk-järgult, on nüüd aeg, et kõik liikmesriigid suurendaksid seni saavutatud edusammudele tuginedes oma püüdlusi ja suurendaksid jätkuvalt igakuiseid ümberpaigutamislubadusi ja ümberpaigutamisi ning tagaksid, et kõik Itaalias ja Kreekas asuvad ümberpaigutamistingimustele vastavad inimesed paigutatakse ümber enne 2017. aasta septembrit. See eeldaks kõigilt liikmesriikidelt stabiilsemaid jõupingutusi igakuiste korrapärase lubaduste ja ümberpaigutamiste arvu suurendamise vormis, tagamaks, et alates 2016. aasta detsembrist paigutatakse iga kuu Kreekast ümber vähemalt 2000 inimest ja Itaaliast vähemalt 1000 inimest ning et jätkub igakuiste lubaduste ja ümberpaigutamiste arvu järkjärguline suurenemine.

¹ COM(2016) 720 final.

² Euroopa Ülemkogu järeldused, 20. oktoober 2016 <http://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2016/10/21-european-council-conclusions/>.

³ Kreeka ja Türgi poolt teatatud mere- ja maismaapiiripunktide vahel ebaseaduslike piiriületuste tuvastamise arv ajavahemikus 7. novembrist kuni 4. detsembrini vastavalt ühisoperatsioonide aruandlusrakenduste edastatud teabele.

⁴ Allikas: Kreeka ametiasutused.

⁵ Allikas: Itaalia siseministeerium, ajavahemik 7. novembrist kuni 4. detsembrini.

Ümberasustamisega seoses on 2015. aasta juulikuu järelduste⁶ raames kokkulepitud 22 504 isiku ümberasustamine jätkuvalt tulemuslik ja praeguseks on ümber asustatud 13 887 isikut, mis on rohkem kui pool kokkulepitud arvust. Pärast eelmist aruannet on ümber paigutatud rekordiline arv inimesi ühes kuus – 2035 isikut – peamiselt Türgist, Jordaaniast ja Liibanonist. Osa kõnealuse Euroopa kava raames toimuvast ümberasustamisest aitab rakendada ka ELi-Türgi avalduses kokkulepitud 1:1 mehhanismi. Alates 4. aprillist kohaldatava mehhanismi⁷ alusel on Türgist ELi ja Norrasse ümber asustatud 2761 isikut, neist 544 pärast viimast aruannet.

2 Ümberpaigutamine

2.1 Aruandeperioodi suuremad saavutused

Komisjon on jätkanud väga tihedat koostööd Itaalia ja Kreeka ametiasutuste, aga ka liikmesriikide, ELi ametite ja muude partneritega kohapeal, et leida lahendusi peamiselt operatiivtasandil esinevatele takistustele. See peaks aitama muuta ümberpaigutamised korrapärasemaks ja kiiremaks, et saavutada kuu keskmine tase, mis võimaldaks kõik ümberpaigutamistingimustele vastavad isikud enne 2017. aasta septembrit ümber paigutada.

Kreeka varjupaigatalituse ümberpaigutamist võimaldava kodakondsusega taotlejate registreerimise suutlikkus on 175 inimest päevas või umbes 3500 inimest kuus. 2017. aasta jaanuari lõpuks peaks olema registreeritud 87 % ümberpaigutamist võimaldava kodakondsusega eelregistreeritud taotlejatest. Registreerimine viiakse lõpule 2017. aasta aprilli lõpuks. Pärast seda ümberpaigutamiskava alusel ümberpaigutatavate inimeste arv tõenäoliselt väheneb. Seetõttu ja arvestades praegust ümberpaigutamise määra (stabiilselt 1000 ümberpaigutatud inimest kuus), on komisjon seisukohal, et sujuva ümberpaigutamisprotsessi tagamiseks ja juhtumite ülemäärase kuhjumise ärahoidmiseks on vaja ümberpaigutamise tempot suurendada. Alates 2016. aasta detsembrist peaksid liikmesriigid paigutama ümber iga kuu vähemalt 2000 inimest. Seda arvu tuleks järk-järgult suurendada, et saavutada alates 2017. aasta aprillist vähemalt 3000 inimese ümberpaigutamine kuus. Selleks ajaks on enamik ümberpaigutamistaotlejaid registreeritud ja valmis ümberpaigutamiseks; seetõttu on vaja tempot suurendada, et vältida taotlejate pikka ooteaega ja teisese rände ohtu ning aidata pidada võimalikult suurel määral kinni nõukogu otsustes ümberpaigutamismenetluseks ettenähtud tähtaegadest.

Kaheksa liikmesriiki ja kaks assotsieerunud riiki esitasid novembris lubaduse umbes 1560 koha suhtes ning 13 liikmesriiki ja kaks assotsieerunud riiki paigutasid ümber rohkem kui 1000 isikut. Eesmärkide saavutamine on võimalik, kui kõik liikmesriigid esitavad lubadusi ja paigutavad ümber stabiilselt iga kuu (järgides nende liikmesriikide eeskuju, kes seda juba teevad).

Itaalias oli novembris ümberpaigutamiste määr alates protsessi algusest suurim. See näitab, et komisjoni, Itaalia ametiasutuste, liikmesriikide ja assotsieerunud riikide, ELi ametite ja muude kohapeal asuvate partnerite jõupingutused kannavad vilja. Loodetakse, et ümberpaigutamiste arv suureneb detsembris veelgi (kavandatud on üle 600 inimese

⁶ Nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused 20 000 selgelt rahvusvahelist kaitset vajava isiku mitmepoolse ja riigi tasandi kava abil ümberasustamise kohta (11130/15).

⁷ SN 38/16, 18. märts 2016.

ümberpaigutamine). Seda suundumust on aga vaja tugevdada. Ümberpaigutamise taotlejate arv suurenes jätkuvalt ja Itaalia siseministeeriumi andmete kohaselt viibib praegu Itaalias 5300 kuni 5800 eritrealast, kes võivad taotleda ümberpaigutamist. Arvestades nende registreeritud taotlejate arvu, kes ootavad ümberpaigutamist (mõnel juhul peaaegu kuus kuud), rändevoogude suundumust ja eritrealaste osakaalu (ligikaudu 12 % rändajatest ja keskmiselt 1800 isikut kuus), on komisjon seisukohal, et ümberpaigutamiste jätkusuutliku tempo saavutamiseks peaksid liikmesriigid paigutama 2016. aasta detsembriks ümber vähemalt 1000 taotlejat kuus ja suurendama seda arvu järk-järgult, et saavutada 2017. aasta aprilliks vähemalt 1500 ümberpaigutamist iga kuu.

Selle eesmärgi saavutamiseks peab Itaalia suurendama Dublini üksuses taotlusi menetlevate töötajate arvu, kuid samas peaks rohkem liikmesriike osalema Itaaliast ümberpaigutamises ning nende panus igakuiste lubaduste ja ümberpaigutamiste vormis peaks olema stabiilsem, nii et kõik liikmesriigid esitaksid lubadusi ja paigutaksid inimesi ümber korrapäraselt iga kuu (2016. aasta novembris esitasid kaks liikmesriiki ja kaks assotsieerunud riiki lubaduse üle 850 koha suhtes ning neli liikmesriiki ja üks assotsieerunud riik paigutasid ümber ligikaudu 400 inimest). 25. novembril 2016 Roomas toimunud kontaktametnike kohtumisel arutati Europoliga sõlmitud kokkuleppeid täiendavate erakorraliste turvalisusega seotud küsitluste hõlbustamiseks ja need hakkasid kehtima 1. detsembril 2016. See töövoog lisati ka Itaalia ümberpaigutamisprotokolli ning seda jagatakse liikmesriikide ja assotsieerunud riikidega. Kõnealune positiivne areng menetluse kitsaskohtade kõrvaldamisel peaks sillutama teed arvukamate liikmesriikide aktiivsele tegutsemisele Itaalias ja igakuiste eesmärkide täitmisele.

Itaaliasse saabuvate **saatjata alaealiste**⁸ arv suurenes jätkuvalt (24 595 saatjata alaealist alates jaanuari algusest kuni 2. detsembrini 2016, sealhulgas 3714 eritrealast, 200 süürlast, 384 iraaklast ja 13 jeemenlast),⁹ kellest enamik reisis üksi. Kreekas on riiklik ühiskondliku solidaarsuse keskus andnud teada, et 17. novembri seisuga viibis Kreekas hinnanguliselt 2300 saatjata alaealist. Nagu juba teatatud, tuvastati suuremahulise eelregistreerimise käigus Kreekas 1225 saatjata alaealist,¹⁰ kellest 48 % (umbes 588) kuulus ümberpaigutamist võimaldava kodakondsusega isikute hulka (36 % süürlased ja 12 % iraaklased)¹¹. Sellest lähtudes on 501st Kreekas registreeritud ümberpaigutamist võimaldava kodakondsusega saatjata alaealisest 377 „vanematest eraldatud lapsed“ ja ainult 124 on Kreekas täiesti üksi asuvad alaealised, kes moodustavad ümberasustamise jaoks kõige keerulisema kategooria. 326 saatjata alaealist 501st on 16- või 17-aastased.

Käesoleval aruandeperioodil paigutati ümber kokku 24 alaealist ja seega on ümberpaigutatud

⁸ Miinimumnõuete direktiivi (direktiiv 2011/95/EL) artikli 2 punkti 1 kohaselt on „saatjata alaealine“ alaealine (alla 18aastane), kes saabub liikmesriigi territooriumile „ilma asjaomase liikmesriigi õiguse või tava kohaselt tema eest vastutava täisealise isikuta“ [rõhuasetus lisatud]. Liikmesriikide õiguses ja tavades esinevate erinevuste tulemusena on saatjata alaealise määratlus liikmesriigiti erinev, mistõttu peetakse vanematest eraldatud lapsi, sealhulgas täiskasvanutega abielus olevaid alaealisi, mõnes liikmesriigis saatjata alaealisteks, mõnes aga mitte. See põhjustab ka ebaühtlust ümberasustatud saatjata alaealiste koguarvu teatamisel, kuna mõned liikmesriigid peavad saatjata alaealisteks ainult üksi olevaid lapsi ning ei teata vanematest eraldatud ümberpaigutatud lastest.

⁹ Nimetatud on ainult potentsiaalselt ümberpaigutamist võimaldava kodakondsusega rahvused.

¹⁰ http://asylo.gov.gr/en/wp-content/uploads/2016/08/Preregistration-data_template_5_EN_EXTERNAL.pdf

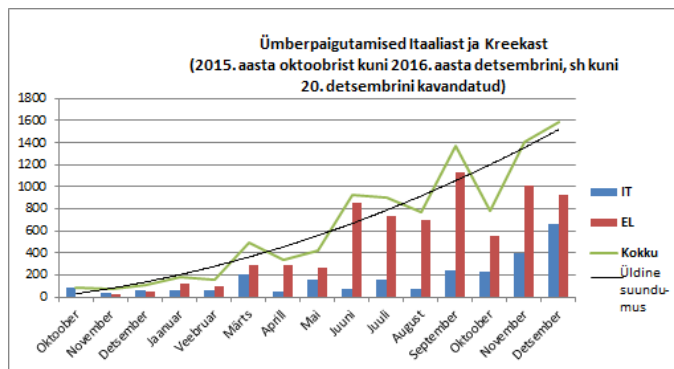
¹¹ Suurimaks saatjata alaealiste rühmaks Kreekas on afgaanid, kelle kodakondsus ei võimalda aga ümberpaigutamist. Kreeda valitsus on siiski kontaktis mitme liikmesriigiga, et arutada kõnealuste alaealiste võimalikku vabatahtlikku ümberpaigutamist mõne muu staatuse alusel kui rahvusvahelise kaitse taotleja.

saatjata alaealiste koguarv 172 (71 üksi reisivat alaealist ja 101 vanematest eraldatud alaealist)¹². See arv hõlmab peamiselt Kreekast ümberpaigutamisi, sest Itaaliast ei ole ühtegi üksi reisivat saatjata alaealist ümber paigutatud ja vaid üks vanematest eraldatud laps paigutati ümber Madalmaadesse 2016. aasta novembris.

Aruandeperioodil töötas Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet (EASO) välja uue haavatavuse kindlaksmääramise vormi, et teha paremini kindlaks liikmesriikide suutlikkus mitmesugustesse kategooriatesse kuuluvate saatjata alaealiste ümberpaigutamiseks. Peale selle pühendati Kreekas 11. novembril 2016 toimunud kontaktametnike kohtumise üks osa sellele, et mõista paremini saatjata alaealiste Kreekast ümberpaigutamist takistavaid tegureid ja leida lahendused. Kohtumisel võeti arvesse 2016. aasta oktoobris toimunud saatjata alaealisi käsitleva 7. ümberasustamise ja ümberpaigutamise foorumi arutelusid. Kohtumisel lepitati kokku vajadus suurendada läbipaistvust ning parandada suhtlust Kreeka ja ümberpaigutamise sihtliikmesriikide vahel seoses ümberpaigutatavate saatjata alaealiste tüübiga, lapse parimate huvide hindamise tulemustega ja sihtliikmesriikide õiguslike piirangutega võtta vastu konkreetsetesse kategooriasse kuuluvaid saatjata alaealisi. Itaalia teeb samuti täiendavaid jõupingutusi saatjata alaealiste ümberpaigutamise hõlbustamiseks, kuid vaja on veel töötada välja konkreetne menetlus, mis võimaldaks üksi reisivaid saatjata alaealisi ümber paigutada.

Komisjon jätkab tihedat koostööd Kreeka varjupaigatalituse, Itaalia ametiasutuste, liikmesriikide kontaktametnike, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti, EASO ja Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooniga, et töötada välja saatjata alaealiste ümberpaigutamist lihtsustav ja kiirendav praktiline kord.

2.2 Ümberpaigutamise sihtliikmesriikide võetud meetmed



8. novembrist kuni 6. detsembrini paigutati ümber veel 1237 isikut, neist 836 Kreekast¹³ ja 401 Itaaliast¹⁴. Saksamaa, Prantsusmaa, Madalmaad, Portugal ja Soome paigutavad ümber iga kuu nii Itaaliast kui ka Kreekast. Näib, et Šveits ja Norra kavatsevad samuti hakata paigutama ümber iga kuu mõlemast riigist. Peale selle jätkasid Eesti, Iirimaa, Läti, Leedu ja Rumeenia

igakuist ümberpaigutamist Kreekast. Teised liikmesriigid osalevad ebakorrapärasemalt, paigutades inimesi ümber iga kahe või kolme kuu järel. Aruandeperioodil toimusid ka esimesed ümberpaigutamised Kreekast Norrassa. Kokkulepped Europoli kui turvakontrollide hõlbustajaga Itaalias (korraldatakse täiendavaid erakorralisi turvakontrolle, sealhulgas

¹² Märkida tuleb, et Kreeka ametiasutused ja Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon ei kasuta ühte ja sama saatjata alaealise määratlust; seetõttu on Kreeka ametiasutuste ja Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni teavitatud arvud erinevad. Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni andmetel on aruandeperioodil paigutatud ümber kokku 23 alaealist. Käesolevas aruandes on kasutatud Kreeka ametiasutuste teatatud arvu.

¹³ 212 Saksamaale, 167 Prantsusmaale, 38 Leedusse, 32 Luksemburgi, 10 Maltasse, 138 Madalmaadesse, 20 Norrassa, 14 Portugali, 156 Rumeeniasse, 6 Slovakkiasse, 41 Sloveeniasse ja 2 Soome. Tuleb märkida, et 2 eelmises aruandes Rumeeniasse ümber paigutatud isikut saadeti Dublinisse.

¹⁴ 187 Saksamaale, 51 Prantsusmaale, 45 Madalmaadesse, 60 Norrassa, 37 Soome ja 21 Šveitsi.

vajaduse korral küsitlusi) julgustavad loodetavasti ka teisi liikmesriike osalema aktiivselt Itaaliast lähtuvates ümberpaigutamistes¹⁵. Kuni 20. detsembrini on kavandatud vähemalt 827 täiendavat ümberpaigutamist Kreekast¹⁶ ja 617 Itaaliast¹⁷. Kõige rohkem taotlejaid on seni ümber paigutanud Prantsusmaa (2373), tema järel Madalmaad (1098) ja Soome (901). Väiksemate kvootidega liikmesriigid (nagu Eesti, Läti, Leedu, Malta ja Soome) on tegutsenud kooskõlas oma kohustuste täitmisega¹⁸.

Meetmed lubaduste vähesuse probleemi lahendamiseks. Aruandeperioodil esitasid vaid kaheksa liikmesriiki (Saksamaa, Eesti, Prantsusmaa, Iirimaa, Läti, Madalmaad, Portugal ja Slovakkia)¹⁹ ning Šveits ja Norra²⁰ ametlikke lubadusi (2186, neist 885 Itaalia kohta ja 1301 Kreeka kohta). Ümberpaigutamise sihtliikmesriigid on esitanud kokku 18 515 ametlikku lubadust (5839 Itaaliale ja 12 676 Kreekale).

Vaja on kiiremaid edusamme, stabiilsust ja kõigi liikmesriikide aktiivsemat osalust, tagamaks, et kõik liikmesriigid esitavad igakuiseid lubadusi piisava arvu kohtade kohta nii Itaalia kui ka Kreeka suhtes, kooskõlas punktis 2.1 märgitud eesmärkidega ning järgides nende liikmesriikide ja assotsieerunud riikide eeskujut, kes seda juba teevad. Saksamaa, Prantsusmaa, Madalmaad, Norra ja Šveits esitavad igakuiseid lubadusi nii Itaalia kui ka Kreeka suhtes. Eesti ja Läti esitavad igakuiseid lubadusi Kreeka suhtes ning Soome, Leedu, Portugal, Rumeenia ja Sloveenia esitavad lubadusi iga kahe kuu järel. Kuid mõned liikmesriigid (Bulgaaria, Horvaatia, Tšehhi Vabariik ja Luksemburg) ei ole juba üle kolme kuu esitanud ühtegi lubadust.

Austria²¹ ja Ungari on endiselt ainukesed kaks riiki, kes ei ole ainsatki lubadust esitanud ega paigutanud ümber ühtegi isikut. Alates aprillist ei ole Poola teinud midagi oma lubaduste täitmiseks (ei ole esitanud lubadusi ega paigutanud ümber ühtegi taotlejat)²². Peale selle ei ole

¹⁵ Üks põhjusi, miks paljud liikmesriigid Itaalias aktiivselt ei tegutse, on Itaalia range põhimõtte mitte lubada ümberpaigutamise sihtliikmesriikidel korraldada Itaalias täiendavaid erakorralisi turvalisusega seotud küsitlusi. Näiteks Eesti ja Iirimaa esitasid ühe korra lubaduse, kuid kuna neil ei lubatud teha turvalisusega seotud küsitlusi, ei ole nad seni rohkem lubadusi esitanud. Tšehhi Vabariik on esitanud Itaaliale kaks lubadust. Kuna Tšehhi Vabariik lükkas Itaalia saadetud 10 ankeeti tagasi, ei saanud Itaalia enam ühtegi uut taotlust, kui Tšehhi Vabariik taas lubaduse esitas. Samamoodi lükkas Leedu Itaalia saadetud esimesed ümberpaigutamistaotlused tagasi; ehkki Leedu on esitanud lubadusi peaaegu iga kuu, ei ole Itaalia enam ühtegi ümberpaigutamistaotlust saanud. Europoliga sõlmitud kokkulepped peaksid aitama mõnda nendest puudustest kõrvaldada.

¹⁶ 236 Saksamaale, 323 Prantsusmaale, 131 Iirimaa, 20 Lätisse, 67 Madalmaadesse, 31 Portugali ja 19 Rumeeniasse.

¹⁷ 251 Saksamaale, 20 Luksemburgi, 151 Norra ja 195 Šveitsi.

¹⁸ Malta ja Soome tegutsevad kavakohaselt, et täita oma kohustusi nii Itaalia kui ka Kreeka suhtes, ning Eesti, Leedu ja Läti Kreeka suhtes.

¹⁹ Saksamaalt 500 Itaalia ja 500 Kreeka, Eestilt 20 Kreeka, Prantsusmaalt 400 Kreeka, Iirimaa 81 Kreeka, Lätilt 10 Kreeka, Madalmaadelt 50 Itaalia ja 100 Kreeka, Portugalilt 100 Kreeka ja Slovakkialt 10 Kreeka kohta.

²⁰ Norralt 135 Itaalia ja 80 Kreeka ning Šveitsilt 200 Itaalia kohta (märkida tuleb, et 70 kohta, mille suhtes Norra esitas lubaduse eelmisel aruandeperioodil, ei ole arvesse võetud).

²¹ Kooskõlas nõukogu 10. märtsi 2016. aasta otsusega (EL) 2016/408 on ajutiselt peatatud kuni 30 % Austriale nõukogu otsusega (EL) 2015/1601 määratud taotleja ümberpaigutamine. Selle tulemusel lükatakse 1065 taotleja Austriasse ümberpaigutamine edasi kuni 11. märtsini 2017. Siiski kohaldatakse Austria suhtes otsusest (EL) 2015/1601 tulenevaid kohustusi ülejäänud kvoodi puhul, nii et lubadusi ja ümberpaigutamisi nõutakse endiselt.

²² Aprilli alguses peatas Poola 73 ümberpaigutamistaotluse menetlemise, mille Kreeka varjupaigatalitus oli neile saatnud Poola poolt 16. detsembril 2015 esitatud lubaduse alusel, ja seega külmutati

Tšehhi Vabariik alates augustist paigutanud ümber ühtegi taotlejat.

Meetmed ümberpaigutamistaotlustele vastamise aja lühendamiseks. Aruandeperioodil on liikmesriigid suurendanud täiendavate erakorraliste turvalisusega seotud küsitluste arvu, mistõttu on vastamisaeg muutunud pikemaks kui ümberpaigutamisprotokollides nõutud 10 tööpäeva. Nagu eelmistes aruannetes märgitud, tuleks täiendavaid erakorralisi turvalisusega seotud küsitlusi teha vaid nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ja nõutud 10 tööpäeva jooksul. Liikmesriigid peavad parandama oma menetlussuutlikkust, et lühendada vastamisaega.

Tuleb märkida, et vaatamata turvalisusega seotud küsitluste sagenemisele on ümberpaigutamistaotluste heakskiidumäär väga kõrge (ligikaudu 93 %), ehkki esineb juhtumeid, mille puhul saaks heakskiidumäära oluliselt suurendada. Tegelikult lükatakse osa taotlusi endiselt tagasi põhjustel, mida nõukogu otsuses ei ole ette nähtud, näiteks kodakondsuse alusel (isegi kui isikul on ümberpaigutamist võimaldav kodakondsus).

Tagasilükkamiste põhjendamist tuleb samuti parandada, et täita nõukogu otsuses esitatud nõudeid. Teabe jagamine on Euroopa Liidu julgeoleku seisukohast ülioluline. Seetõttu ei tohiks liikmesriigid teatavaid taotlusi tagasi lükata pelgalt üldistele julgeolekuprobleemidele viidates. Väga oluline on seda küsimust käsitleda kõikehõlmavalt ning nii Itaalia/Kreeka ja ümberpaigutamise sihtliikmesriigi vahel kui ka ELi tasandil. Et reageerida mitme liikmesriigi tõstatatud probleemidele, mis käsitlesid julgeolekuga seotud teabe vahetamist, pakkus Europol liikmesriikide jaoks välja sihtotstarbelise turvalise sidekanali, kus ümberpaigutamistaotluste tagasilükkamise põhjuseid turvaliselt esitada. See kanal töötab alates 1. detsembrist 2016. Kreeka politsei võttis kasutusele riikliku turvalise postiteenuse tagasilükkamiste põhjuste teatamiseks. Komisjon rõhutab taas võimalust vahetada liikmesriikides turvakontrolli tegemiseks sõrmejälgi politseikoostöö kanalite kaudu, seda eelkõige juhul, kui taotlejatel puuduvad isikutunnistused või reisidokumendid.

Meetmed haavatavate taotluse esitajate, sh saatjata alaealiste ümberpaigutamisega seotud probleemide lahendamiseks. Saatjata alaealiste ümberpaigutamise tempo on aruandeperioodil aeglustunud. Selle põhjuseks on saatjata alaealiste ümberpaigutamiseks nõutavad lisatagatised, millega kaasnev menetlus kipub kestma kauem kui nõukogu otsuses ettenähtud kaks kuud. 5. detsembriks on Kreekast ümber paigutatud (Luksemburgi, Madalmaadesse, Norrasse ja Soome) 24 saatjata alaealist (16 üksi reisivat saatjata alaealist ja 8 „vanematest eraldatud last“) ning seega on ümberpaigutatud saatjata alaealiste arv kokku 172. Enamik saatjata alaealisi on ümber paigutatud Kreekast; Itaaliast on ümber paigutatud vaid üks vanematest eraldatud laps (Madalmaadesse) ja mitte ühtegi üksi reisivat saatjata alaealist.

Meetmed taotlejate ümberpaigutamise kiirendamiseks. Ehkki heakskiitmiste ja ümberpaigutamiste vaheline üldine osakaal on viimastel kuudel olnud väga suur (97 %), sest kavas osaleb aktiivselt rohkem liikmesriike, on viivitus ümberpaigutamise sihtliikmesriigi poolt heakskiitmise ja tegeliku ümberpaigutamise vahel suurenenud. Mõnel juhul on viivituse põhjuseks täiendav kontroll, mida liikmesriigid teevad pärast heakskiitmist, teised on põhjustatud operatiivsetest ja logistilistest probleemidest. Suuremate kvootidega riigid, nagu Saksamaa ja Prantsusmaa, eelistavad saata heakskiidu suurema rühma taotlejate kohta (400 või 500 taotleja kohta) ning eelistavad suuremahulisi ühekordseid ümberpaigutamisi

ümberpaigutamismenetlus *de facto* kolm ja pool kuud pärast lubaduse esitamist. Sama kehtib ka Itaalia esitatud taotluste puhul.

tellimuslendudega, kuid väikeste või keskmiste ümberpaigutamislubadustega riigid eelistavad väiksemat ümberpaigutamist jaotatuna kogu kuu peale. Peale selle taotlevad mõned liikmesriigid lende konkreetsetel nädalapäevadel ja kellaaegadel. Need erinevused ja nõuded on avaldanud mõju ümberpaigutamismenetluse viimastele etappidele, eriti Kreekas, alates teavitamisest Kreeka ametiasutuste poolt kuni tervisekontrolli ning kultuurialase ja lahkumiseelse tutvustusprogrammi korraldamiseni Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni poolt. Need muudavad keerulisemaks ka ümberpaigutamise korraldamise logistika. Seetõttu oleks soovitatav, et ümberpaigutamise sihtliikmesriigid oleksid paindlikumad alates heakskiitmise edastamisest väiksemate rühmade kohta kuni lendude korraldamiseni.

Lisaks pidi Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon oktoobris mõne ümberpaigutamise edasi lükkama, kuna tundus, et mõnel liikmesriigil puudus suutlikkus ümberpaigutamise ootel olevate taotlejate sujuvaks majutamiseks. Liikmesriigid peavad tagama, et nende vastuvõtusuutlikkus on ümberpaigutatud taotlejate majutamiseks piisav.

Meetmed, mis tugevdavad EASO suutlikkust toetada Itaaliat ja Kreekat. EASO haldusnõukogu muutis 8. novembril EASO operatiivabi meetmetes osalevate ekspertide ja tõlkide/tõlkijate kulude hüvitamise eeskirju (EASO haldusnõukogu otsus nr 16). Muudatuse eesmärk on veelgi hõlbustada liikmesriikide ekspertide lähetamise protsessi. EASO operatiivtoe meetmete suhtes kehtestati tõhusam kindlasummaline hüvitamise süsteem, milles rühmitatakse konkreetseid kulusid kategooriate alusel, et võimaldada lähetada üksikuid eksperte, kes ei tööta otseselt liikmesriigi ametiasutuses, kuid kellel on erialane kogemus.

Kreeka jaoks esitas EASO 11. novembril 2016 oma Kreekat käsitleva esmase vastuvõtu keskuste operatiivkava raames kaheksanda üleskutse ekspertide leidmiseks. Ümberpaigutamiskava toetuseks oli vaja taas kokku 28 eksperti. Kuid üleskutse hõlmas mitmekesisemaid profile, nagu välistamise valdkonna ja Dublini menetluste eksperte ning kogenumaid registreerijaid / juhtumite menetlejaid, kes tegelevad registreerimismenetluses koos võltsitud dokumentide tuvastamisele keskendunud ekspertidega keerulisemate juhtumitega. Mõned liikmesriigid on omal algatusel võtnud kohustuse täita mõned ametikohad pikema perioodi vältel ning otsivad automaatselt asendajat, kui nende eksperdi lähetus hakkab lõppema, ning komisjon ja EASO toetavad sellist lähenemisviisi. Kreekasse on 5. detsembri seisuga lähetatud kokku 23 varjupaigaeksperti ja 26 tõlki. Arvestades kehtivat kava, on alates 19. detsembriga algavast nädalast puudu 10 eksperti ja alates 26. detsembriga algavast nädalast 17 eksperti.

Itaalia jaoks on EASO esitanud üleskutse kokku 74 eksperdi leidmiseks (neist 26 eksperti on vaja lähetada kiiresti, et tulla toime kuni 2016. aasta lõpuni). Alates 5. detsembrist 2016 lähetati Itaaliasse 50 varjupaigaeksperti ja 42 kultuurivahendajat. Vaatamata sellele, et lähetatud ekspertide arv on viimasel ajal suurenenud, ei ole see siiski piisav, et tulla toime suure arvu ümberpaigutamistingimustele vastavate saabunute ja märkimisväärsel arvul Itaalias registreerimist ootavate isikutega, ning see on väiksem kui hädaolukorra lahendamise kava kohaselt vajatavate ekspertide arv. Alates 5. detsembrist on EASO-le teatatud 15 uue liikmesriikide eksperdi määramisest vastuseks 11. novembril 2016 esitatud üleskutsele.

<u>Peamised soovitused ümberpaigutamise sihtliikmesriikidele</u>

- Alates 2016. aasta detsembrist peaksid liikmesriigid tegema järgmist:
 - esitama lubadusi ja paigutama isikuid ümber iga kuu nii Itaalia kui ka Kreeka puhul, et saavutada vähemalt 2000 isiku ümberpaigutamine Kreekast ja vähemalt 1000 isiku ümberpaigutamine Itaaliast;
 - vajaduse korral suurendama ümberpaigutamistaotluste menetlemise suutlikkust ja kiirendama vastamist ümberpaigutamistaotlustele, et täita ümberpaigutamisprotokollides seatud 10 tööpäeva eesmärki, ning suurendama oma vastuvõtusuutlikkust, et võtta vastu rohkem ümberpaigutamistaotlejaid, sealhulgas saatjata alaealisi, kooskõlas oma kvoodiga;
 - saatma heakskiitvad otsused kuni 50 inimesest koosnevatele rühmadele, näitama lendude korraldamise suhtes üles paindlikkust, vältima viivitusi liikmesriikide poolt heakskiidetud taotlejate ümberpaigutamisel ning suurendama kontaktametnike kaasatust kultuuri tutvustamisega seotud tegevustesse ja teabe esitamisse;
 - tagama tagasilükkavate otsuste puhul nõuetekohase põhjenduse ja jagama teavet tagasilükkamise põhjuste kohta Europoli turvalise sidekanali või Kreeka politsei riikliku turvalise postiteenuse kaudu;
 - lähetama eksperte EASO eri üleskutsete peale, tagades nii pikemaajalised lähetused ning kogenumad ja spetsiifilistes valdkondades pädevad eksperdid.
- Alates 2017. aasta veebruarist peaksid liikmesriigid suurendama oma igakuiseid ümberpaigutamislubadusi ning ümberpaigutamisi Itaalia ja Kreeka suhtes proportsionaalselt oma kvootidega, et saavutada 2017. aasta aprilliks iga kuu vähemalt 3000 isiku ümberpaigutamine Kreekast ja iga kuu vähemalt 1500 isiku ümberpaigutamine Itaaliast.

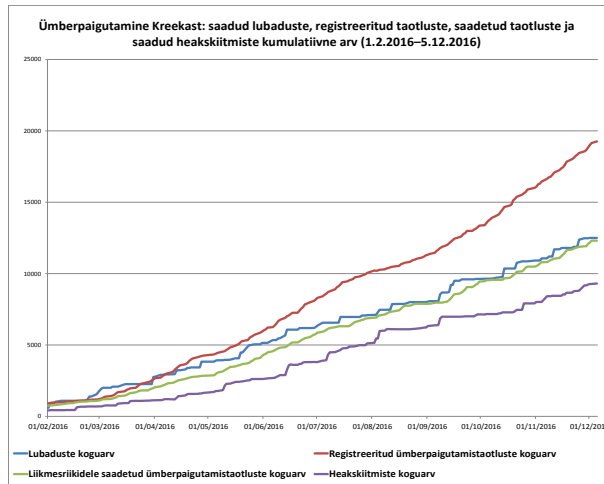
2.3 Kreeka ja Itaalia võetud meetmed, sealhulgas tegevuskavade olulised elemendid

• *Kreeka*

Meetmed rändajate registreerimise ja nendega edasi tegelemise kiirendamiseks ja Kreeka varjupaigatalituse registreerimissuutlikkuse suurendamiseks. Suuremahulise eelregistreerimise järel, millest komisjon on varem teada andnud, kavandab Kreeka varjupaigatalitus varjupaigataotluste täieliku esitamise vastuvõttude korraldamist. 2017. aasta jaanuari lõpuks peaks olema täielikult registreeritud 87 % ümberpaigutamist võimaldava kodakondsusega eelregistreeritud taotlejatest ning ülejäänud isikud peaksid saama registreeritud 2017. aasta aprilliks. 5. detsembriks oli täielikult registreeritud 19 260 isikut. Eelregistreerimisest kõrvale jäänud isikud võivad siiski varjupaigamenetluses osaleda, leppides vastuvõtu kokku Skype'i teel.

Kreeka varjupaigatalituse ümberpaigutamist võimaldava kodakondsusega taotlejate registreerimise suutlikkus on 175 inimest päevas. Ateena ümberpaigutamiskeskuses töötab praegu kokku 75 inimest, mis on rahuldavas kooskõlas ümberpaigutamisprotsessi vajadustega. Ümberpaigutamisuutimitega tegelevad ka Thessaloníki ja Alexandroupoli piirkondlikud bürood. EASO toetab registreerimisprotsessi nii ekspertide kaudu, kes tegelevad registreerimisega koos Kreeka varjupaigatalituse töötajatega, kui ka ekspertide

kaudu, kes tegelevad keerulisemate juhtumitega. 5. detsembri seisuga koosnevad EASO rühmad, mis osalevad ühises registreerimises, 8 eksperdist Thessaloníkis ja 3 eksperdist Alexandroupolis ning EASO rühm, mis tegeleb keerulisemate juhtumitega, koosneb 4 eksperdist.



Kreeka esitatavate ümberpaigutamistaotluste ja nende liikmesriikide poolt heakskiitmise vahe on aruandeperioodil veidi vähenenud (perioodil 4. novembrist kuni 5. detsembrini esitas Kreeka ligikaudu 1508 taotlust, millest vastati 1296-le). Palju märkimisväärsem on aga Kreeka varjupaigatalituse registreerimiste ja lubaduste koguarvu vahe (Kreeka registreeris samal perioodil 2815 ümberpaigutamistaotlust, ent täiendavate lubaduste arv samal perioodil oli 1431. Kreeka oli 5. detsembriks registreerinud kokku 19 260 taotlust, lubaduste koguarv oli

aga 12 676). Juhtumite jätkusuutmatu kuhjumise vältimiseks on prioriteediks rohkemate ja kindlamate lubaduste tagamine ning ümberpaigutamiste kiirendamine (eelkõige vastamisaja lühendamine).

Meetmed Kreeka vastuvõtusuutlikkuse suurendamiseks. 5. detsembri seisuga on Kreeka kogu vastuvõtusuutlikkus 71 539 kohta²³ mandril asuvates ajutistes ja alalistes vastuvõtukeskustes, mis on ette nähtud nii ebaseaduslikele rändajatele kui ka potentsiaalselt rahvusvahelist kaitset vajavatele isikutele, kes on väljendanud soovi esitada varjupaigataotlus või kes on selle esitanud. Kreeka ametiasutuste esitatud teabe kohaselt peaks mandril asuva 40 alalise keskuse plaanipärane mahutavus olema 33 186 kohta.

ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti²⁴ üürisüsteemi kohaselt ümberpaigutamistingimustele vastavate taotlejate jaoks lubatud 20 000 koha eesmärk oli 5. detsembri seisuga täidetud ja isegi ületatud, sest olemas oli 20 145 kohta, sealhulgas 6344 kohta hotellides/tervikhoonetes, 11 711 kohta korterites, 484 kohta peredes ja 646 kohta saatjata alaealiste jaoks ettenähtud rajatistes. ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti järgmine ülesanne on suurendada oma

²³ Siin on arvestatud ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti üürisüsteemis pakutavaid kohti ja korraldatud vastuvõtukohti, mille Kreeka ametiasutused on taganud Kreeka mandriosal ja esmase vastuvõtu keskustes. http://www.media.gov.gr/images/prosfygiko/REFUGEE_FLOWS-27-10-2016.pdf
[http://data.unhcr.org/mediterranean/documents.php?page=1&view=grid&Country\[\]=83](http://data.unhcr.org/mediterranean/documents.php?page=1&view=grid&Country[]=83)

Need ajutised erakorralised ja alalised keskused luuakse Egeuse mere saartel asuvatesse esmase vastuvõtu keskustesse ja ka mandrile. 17. novembri 2016. aasta seisuga oli komisjonile kättesaadava teabe põhjal saatjata alaealiste varjupaikades kasutada 1191 kohta sõltumata sellest, kas nad taotlesid varjupaika või mitte. 2016. aasta lõpuks on kavas luua saatjata alaealiste jaoks veel 130 kohta.

²⁴ ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametiga jaanuaris 2016 20 000 kohaga üürisüsteemiks saavutatud delegerimiskokkulepet kohaldatakse peamiselt ümberpaigutamistingimustele vastavate taotlejate suhtes. Delegerimiskokkulepe vaadati läbi juulis 2016 ja täpsustati, et majutussüsteemiga kaasneb ka võimalus luua ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti hallatavatel ümberpaigutamisaladel kohti nii ümberpaigutamise kui ka varjupaiga taotlejatele. ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet nõustus üürisüsteemi raames eraldama 6000 kohta ümberpaigutamiskeskustele, et majutada kõik täielikult registreeritud ümberpaigutamistaotlejad.

üürisüsteemi kasutamise määra, mis praegu on umbes 60–70 %. Amet otsib juba võimalusi selle tegemiseks.

5. detsembri seisuga on aga kolmest Kreeka ametiasutuste lubatud ümberpaigutamiskeskusest loodud vaid üks (Lagadikia), milles on 960 kohta. Kuna ilmastikuolud Kreeka põhjaosas halvenesid ja keskust ei ole veel talveks täielikult kasutamiskõlblikuks muudetud, majutatakse selles praegu poole vähem isikuid, kui on selle ametlik mahutavus. Loodetakse, et aasta lõpuks vastab keskuse täituvuse määr selle ametlikule mahutavusele. Ülejäänud kahe keskuse jaoks ei ole Kreeka ametiasutused veel eraldanud sobivaid alasid. ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet ja Kreeka ametiasutused peavad jätkuvalt läbirääkimisi selle üle, kas eraldi ümberpaigutamiskeskuste rajamiseks oleks võimalik eraldada rohkem alasid, eelkõige 3000 inimese jaoks ettenähtud ümberpaigutamiskeskusele Atika piirkonda. Nagu eelmistes aruannetes märgitud, kutsus komisjon Kreetat üles määrama kõnealused alad võimalikult kiiresti, et suuremahulise eelregistreerimise järel ei tekiks ümberpaigutamise viimastes etappides probleeme ja tagada ümberpaigutamisprotsessi kulutõhusus.

- **Itaalia**

Meetmed esmase vastuvõtu keskuste arvu suurendamiseks ja nende täies mahus kasutusse võtmiseks. 24. novembril 2016 ületas Itaalias alates 1. jaanuarist 2016 maabunud rändajate arv rekordilisel 2014. aastal saabunute koguarvu (170 100 maabunud rändajat, mis on läbi aegade suurim arv). See on avaldanud pidevat survet neljale praegu tegutsevale esmase vastuvõtu keskusele (Pozzallo, Lampedusa, Trapani ja Taranto), mille 1600 kohta ei ole piisavad. Kaks kolmandikku maabumistest toimub nüüd täieõiguslikes esmase vastuvõtu keskustes ja veel kuues sadamas, milles kohaldatakse esmase vastuvõtu keskuste standardset töökorda²⁵. Itaalia peaks kiirendama juba teatatud täiendavate esmase vastuvõtu keskuste avamist ja teiste maabumissadamate tingimuste parandamist. Kuus täiendavat maabumissadamat, kus kohaldatakse esmase vastuvõtu keskuste standardset töökorda, võiksid saada täieõiguslikeks esmase vastuvõtu keskusteks peale mõningate tööde tegemist, et eelkõige luua piisavad vastuvõtutingimused. Lisaks sellele on Itaalia ametiasutused väljendanud kavatsust kohaldada esmase vastuvõtu keskuste standardset töökorda peagi enamikus Lõuna-Itaalia maabumiskohtades. Sellega seoses on koostatud ringkiri, millega juhendatakse kõiki prefektuure ja politseipresiidiume (*questure*) kohapeal. Eelmises aruandes märgiti, et kuna saatjata alaealisi maabub Itaalias üha rohkem, peaks igas esmase vastuvõtu keskuses looma neile eraldi alad ja pakkuma eriabi ning nende paigutamine esmase vastuvõtu keskusesse või sellele järgnevasse keskusesse peaks toimuma võimalikult kiiresti, samuti tuleks rändajad registreerida võimalikult kiiresti, maksimaalselt 72 tunni jooksul.

Meetmed koordineerimise parandamiseks. Esmase vastuvõtu keskuste standardse töökorra rakendamist jälgiva rühma viimane kohtumine toimus 14. novembril 2016. Otsus alaealisi käsitleva lisa lisamise kohta standardsele töökorrale lükati edasi, sest siseministeerium täpsustab, kas õiguslik olukord võimaldab paigutada (saatjata) alaealisi ümber esmase vastuvõtu keskusesse. Igal juhul otsustatakse standardse töökorra muutmine alles siis, kui praeguse töökorra kohaldatavust on ametlikult laiendatud kõigile Lõuna-Itaalia maabumiskohtadele. Esmase vastuvõtu keskuste ja maabumiskohtade võimalike puuduste ja tugevuste paremaks jälgimiseks edendatakse rühma järelevalvetegevust. Selle lähtepunktiks on komisjoni Itaalias asuva rühma soovitatud vorm, mida juba kasutavad Rahvusvaheline

²⁵ http://www.libertacivilimmigrazione.dlci.interno.gov.it/sites/default/files/allegati/hotspots_sops_-_english_version.pdf

Migratsiooniorganisatsioon ja ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet. Standardse töökorraga seotud täiendavate koolituste, sealhulgas konkreetse koolituse kohta, milles osaleb ka Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, otsust vastu ei võetud. Rühm kohtub tõenäoliselt veel kaks korda enne aasta lõppu.

Seoses ümberpaigutamisega alustati 25. novembril 2016. aastal korraldatud kohalike kontaktametnike kohtumisel taas korrapärase mitmepoolse koordineerimise kohtumiste protsessi Itaalias ning arutati Itaalia ametiasutuste ja Europol'i vahelisi kokkuleppeid täiendavate erakorraliste turvakontrollide suhtes. Seda kajastab ka Itaalia ümberpaigutamisprotokoll, mis edastatakse ELi liikmesriikidele, assotsieerunud riikidele ja teistele partneritele, et protsessi selgitada ning muuta see kõigi sidusrühmade jaoks täiesti läbipaistvaks.

Meetmed menetlussuutlikkuse parandamiseks Itaalias. Itaalia peaks parandama oma varjupaigataotluste menetlemise üldist suutlikkust ning võimaldama teha kiiremini kindlaks need taotlused, mis on põhjendatud, ja lükata tagasi need, mis ei ole. Varjupaigaraamistiku üldreformi kiirendamine aitaks Itaalia parandada varjupaigataotluste menetlemist üldiselt.

Seoses ümberpaigutamisega konkreetsemalt tuleb vastavalt varem teatatule ning kooskõlas liikmesriikide ja assotsieerunud riikide antud lubaduste arvu suurenemisega suurendada Itaalia ametiasutuste, sealhulgas Dublini üksuse suutlikkust registreerida ja menetleda taotlusi, et oleks võimalik kiirendada ümberpaigutamist võimaldava kodakondsusega isikute registreerimist ning täita uusi lubadusi. See peaks aitama vähendada ka põgenemise ohtu, sest ümberpaigutamistaotlusi menetletakse palju kiiremini. Selleks tuleb taotlusi registreerivaid rühmi tugevdada ja uutes registreerimispunktides tuleb tagada EASO kohaolek. EASO sõelumismeeskondade tegevus aitab kaasa väljaspool registreerimispunkte asuvate taotlejate kiirele registreerimisele ning suurendab seega ümberpaigutamise taotlejate arvu (5. detsembriks 2016 olid sõelumismeeskonnad tegutsenud 24 eri kohas kogu Itaalias).

Meetmed ümberpaigutamistaotlustele vastamise aja lühendamiseks. Pärast kokkulepet täiendavate, erakorraliste turvakontrollide suhtes, mille Itaalia siseministeerium ja Europol komisjoni toetusel ametlikuks muutsid, on ümberpaigutamise sihtliikmesriikidel alates 1. detsembrist 2016 võimalik seda korda kasutada ja taotleda Europolilt nimetatud kontrolle tingimusel, et need on nõuetekohaselt põhjendatud ja kooskõlas Europol'i volitustega.

Meetmed haavatavate taotluse esitajate, sh saatjata alaealiste ümberpaigutamisega seotud probleemide lahendamiseks. Itaaliast ei ole veel ümber paigutatud ühtegi üksi reisivat saatjata alaealist (vaid üks vanematest eraldatud laps on paigutatud ümber Madalmaadesse). Saatjata alaealiste ümberpaigutamise alustamine on jätkuvalt prioriteet, sest Itaaliasse on 2016. aasta algusest saabunud ligikaudu 4300 saatjata alaealist (peamiselt Eritreast), kes võivad vastata ümberpaigutamistingimustele. Arvestades mõne liikmesriigi võimalusi võtta vastu saatjata alaealiste ümberpaigutamise taotlusi, teeb komisjon koos Itaalia ametiasutustega tööd selleks, et menetlusi selgitada, eriti seoses eestkostja ja kohtuorganite rolliga Itaalias, ning võimaldada saatjata alaealisi ümber paigutada. Nende menetluste kiirendamiseks ja ühtlustamiseks loovad Itaalia ametiasutused saatjata alaealiste jaoks ettenähtud ümberpaigutamispunkti. Komisjon loodab, et pärast menetluste selgitamist hakkavad ümberpaigutamised toimuma kiiresti.

Meetmed teisese rände piiramiseks. Itaalia ametiasutused on teisese rände piiramiseks võtnud meetmeid, mille raames saadab Itaalia politsei jätkuvalt korrapäraselt riigi lõunaosast

ebaseaduslikult põhjaossa liikunud rändajad tagasi Lõuna-Itaalias asuvatesse vastuvõtukeskustesse. Nagu eespool märgitud, on EASO tõhustanud sõelumismeeskonna tegevust, kes registreerib ümberpaigutamisi eri kohtades, kus ümberpaigutamise taotlejaid väljaspool registreerimispunkte majutatakse (vastavalt Itaalia ametiasutuste teatatud vajadustele). Ebaseaduslike rändajate viibimist ja liikumist Itaalia territooriumil tuleks tähelepanelikult jälgida ning ebaseaduslikku teisest rännet ennetada.

Peamised soovitused Itaaliale ja Kreekale

- 2016. aasta detsembriks peaks Itaalia viima lõpule menetlused saatjata alaealiste ümberpaigutamiseks ja esmase vastuvõtu keskuste suutlikkuse suurendamiseks;
- 2017. aasta jaanuariks:
 - Kreeka peaks määrama Atika piirkonnas 3000 inimese ümberpaigutamiseks piisava ala;
 - Itaalia peaks suurendama Dublini üksuses töötajate arvu, et see üksus suudaks registreerida iga kuu 1000 ümberpaigutamistaotlust, viima ellu esimese saatjata alaealiste ümberpaigutamise ja looma saatjata alaealiste ümberpaigutamispunkti.
- 2017. aasta aprilliks peaks Itaalia suurendama Dublini üksuse töötajate arvu, et see üksus suudaks registreerida iga kuu 1500 ümberpaigutamistaotlust.

2.4 Komisjoni ja ELi ametite võetud meetmed

- ***Euroopa Komisjon***

Komisjoni peamisi meetmeid on toodud esile kogu aruandes, nende hulka kuuluvad ka Kreekas ja Itaalias komisjoni korraldatavatel kontaktametnike korrapärastel kohtumistel järelmeetmete teemal peetavad arutelud. Komisjon toetab endiselt iga päev Itaaliat ja Kreekat kohapeal, aidates tegevust koordineerida eri sidusrühmade vahel ning pakkudes Kreeka ja Itaalia ametiasutustele abi probleemide väljaselgitamisel, nende lahendamisel tihedas koostöös kõigi sidusrühmadega ning konkreetsete menetluste väljatöötamisel. Selle toetuse raames on komisjon hõlbustanud eespool kirjeldatud kokkulepete sõlmimist Itaalia ja Europoli vahel täiendavate erakorraliste turvakontrollide tegemiseks, mis on üks peamisi kitsaskohti, mis aeglustab ümberpaigutamist Itaaliast. Peale selle kogub komisjon nüüd häid tavaid, et parandada ümberpaigutamismenetluse ajal teabe, sealhulgas lahkumiseelse ja kultuuri tutvustava teabe edastamist eesmärgiga juhtida paremini ootusi ja vältida seeläbi teisest rännet või menetlusest kõrvalehoidmist ning suurendada taotlejate usaldust ümberpaigutamiskava vastu. Seda küsimust tuleks põhjalikumalt arutada konkreetsete sessioonide raames tulevastel kontaktametnike kohtumistel Kreekas (2016. aasta detsembris) ja Itaalias (2017. aasta jaanuaris).

Komisjon on nõukogu ümberpaigutamist käsitlevate otsuste rakendamise järelevalve raames väljendanud oma muret liikmesriikidele, kes on kohustuste täitmisel ajakavast maas, ja teeb seda ka edaspidi. Komisjon saatis hiljuti liikmesriikidele kirja, milles tuletas neile meelde ümberpaigutamist käsitlevate nõukogu otsuste alusel võetud kohustusi. Kui lähikuudel käegakatsutavat edu ei saavutata, ei kõhkle komisjon kasutamast oma aluslepingute alusel antud volitusi.

Rahalisi vahendeid, mis on tehtud Itaaliale ja Kreekale kättesaadavaks nende asjaomaste Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi riiklike kavade alusel, eelkõige 500 euro suurust ühekordset hüvitist, mis on eraldatud kõigi tulemuslikult ümber paigutatud isikute kohta, on võimalik kasutada ka assotsieerunud riikidesse ümber paigutatud isikute puhul, kui ümberpaigutamine toimub nõukogu otsuse 2015/1523 või nõukogu otsuse 2015/1601 kohaselt.

Kehtiv delegerimiskokkulepe lõpeb 31. detsembril 2016 ja seetõttu on komisjon alustanud kõnelusi ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametiga kava pikendamise teemal 2017. aastal, arvestades Kreeka varjupaigavajaduste ajakohastatud hinnangut.

- ***Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet***

Meetmed ümberpaigutamisprotsessi kiirendamiseks ning Kreeka ja Itaalia varjupaigatalituse registreerimissuutlikkuse suurendamiseks. Eksperte värvatakse eri ülesanneteks.

Kreekas toetab praegu 11 eksperti registreerimisprotsessi otseselt ühise menetlemise kaudu Thessaloníkis ja Alexandroupolis. Peale selle on EASO lähetanud 3 eksperti Ateenasse ja 2 Thessaloníkisse teabe andmise eesmärgil. EASO haldab registreerimismenetluse toetamiseks ka keerulisemate juhtumite üksust, mis asub Ateenas ja kus töötab 4 eksperti, ja toetab Dublini üksust veel 2 eksperdiga. Nagu eespool märgitud, on EASO pärast eelregistreerimist mitmekesistanud ümberpaigutamisprotsessi toetamist ning kaasanud rohkem eksperte, kes tegelevad välistamisindikaatorite, Dublini määruse, perekonna ühtsuse ja võltsitud dokumentidega, ning kogenumaid registreerijaid. 21. novembril 2016 korraldas EASO Ateenas kohtumise Kreeka varjupaigatalituse ja Kreeka politseiga sobitusvahendi rakendamise alustamiseks. Sobitusvahendi esimene liides peaks kava kohaselt olema kasutusvalmis 2017. aasta veebruari alguses.

EASO tegeleb parajasti liikmesriikidest ja assotsieerunud riikidest pärit 50 eksperdi (74 soovitus) saatmisega **Itaaliasse**: 13 eksperti esmase vastuvõtu keskustesse, 10 eksperti kahte mobiilsesse meeskonda (Roomas ja Catanias), 10 eksperti registreerimispunktidest, 6 eksperti sõelumismeeskondadesse ja 11 eksperti Dublini üksusse Roomas. EASO värbab ümberpaigutamisprotsessi toetamiseks ka 48 kultuurivahendajat (araabia, tigrinja ja kurdi keele jaoks); 5. detsembri seisuga on kohapeal 42 kultuurivahendajat. EASO on aruandeperioodil tõhustanud sõelumismeeskonna tegevust. Sõelumismeeskond registreerib ümberpaigutamisi eri kohtades, kus ümberpaigutamise kandidaate väljaspool registreerimispunkte majutatakse (vastavalt Itaalia ametiasutuste teatatud vajadustele)²⁶. Sõelumismeeskond toetab ka kohalikku politseipresiidiumit (*questura*), suurendades registreerimisega tegelevate politseiametnike suutlikkust.

EASO tegeleb ka oma meeskondadele esmase vastuvõtu keskustes sobilike ja tõhusate töötingimuste tagamisega. Osasse esmase vastuvõtu keskustesse ja registreerimispunktidest paigaldati 5 mobiilset kontorit (kontainerit) (1 Trapani esmase vastuvõtu keskus, 2 Villa Sikanía ja Bari registreerimispunktis) ning 1 paigaldatakse Augusta sadamasse, kus toimub palju maabumisi. Itaalia ametiasutustele anti ümberpaigutamisega seotud ülesannete

²⁶

Praeguseks on meeskond tegutsenud järgmistes kohtades: Bologna, Cagliari, Chieti, Cosenza, Firenze, Foggia, Genova, Grosseto, Latina, Milano, Modena, Napoli, Parma, Pisa, Potenza, Salerno, Teramo, Torino, Treviso, Veneetsia, Verona ja Vicenza.

täitmiseks ka tehnilised seadmed (arvutid); igas registreerimispunktis ja Rooma politseipresiidiumis seati sisse 5 töökohta ning täiendavad 20 töökohta seatakse sisse Dublini üksuses, kui üksus ühendatakse julgeolekukontrolli läbimise järel olemasolevasse süsteemi.

Kooskõlas Euroopa Ülemkogu 20. oktoobri 2016. aasta järeldustega koostas EASO tegevuskava, et muuta varjupaigaekspertide reservnimekiri täielikult kasutuskõlblikuks ja hõlbustada liikmesriikidel ekspertide määramist, pakkudes muu hulgas sissejuhatava koolituse katseprogrammi vähese kogemusega ekspertidele, kes lähetatakse Kreekasse, ja võimaldades lähetada eksperte, kes ei ole osalevate riikide ametiasutuste alalised töötajad.

Peamised soovitused ELi ametitele ja koostööpartneritele

- EASO peaks jätkama varjupaigaekspertide reservnimekirja täielikult kasutuskõlblikuks muutmist ja tihedat koostööd komisjoniga teabe edastamise parandamiseks (sealhulgas valmistama sihtliikmesriikide jaoks konkreetsed videod hiljemalt 2017. aasta jaanuariks); 2017. aasta veebruariks peaks EASO tagama, et esimene sobitusvahendi liides on kasutusvalmis.
- ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet peaks tegutsema jätkuvalt selle nimel, et saavutada järk-järgult 2017. aasta jaanuariks 100 % lähedane majutuskohdade täitumus;
- Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon peaks suurendama oma suutlikkust 2017. aasta veebruariks nii, et see oleks kooskõlas eesmärgiga paigutada iga kuu Itaaliast ümber 1500 inimest ja Kreekast 3000 inimest.

3 Ümberasustamine

Osalevatelt riikidelt saadud teabe põhjal on 20. juuli 2015. aasta järelduste alusel kokkulepitud 22 504 inimese ümberasustamisest ümberasustamiskava rakendamise poole peal lõpule viidud rohkem kui poolte inimeste ümberasustamine. 5. detsembriks 2016 on ümber asustatud 13 887 inimest 21 riiki (Austriasse, Belgiasse, Eestisse, Hispaaniasse, Iirimaa, Islandile, Itaaliasse, Leedusse, Liechtensteini, Lätisse, Madalmaadesse, Norrassa, Portugali, Prantsusmaale, Rootsi, Saksamaale, Soome, Šveitsi, Taani, Tšehhi Vabariiki ja Ühendkuningriiki). **Rootsi, Ühendkuningriik ja Soome** ning assotsieerunud riigid **Šveits, Liechtenstein ja Island** on oma lubadused juba täitnud.

Enamik kavas osalevaid riike märkis, et nende ümberasustamisalane tegevus oli suunatud peamiselt, kuid mitte ainult Jordaania, Liibanonis ja Türgis viibivatele süürlastele. Nad on tegelenud ka süürlaste Türgist ümber asustamisega vastavalt ELi ja Türgi 18. märtsi avaldusele.

Ümberasustamine Türgist suureneb jätkuvalt, kuna liikmesriigid hindavad neile Türgi poolt ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti kaudu esitatud toimikuid. Liikmesriigid valmistavad ette ka täiendavaid ümberasustamisoperatsioone ja -missioone Türgi, mille eesmärk on intervjuuerida ümberasustamiskandidaate. Türgi ametiasutused koostavad järgmisi, 3000 inimest hõlmavaid nimekirju, mis esitatakse detsembris.

Alates 4. aprillist 2016 on Türgist ELi-Türgi avalduse 1:1 mehhanismi ümberasustamise osa alusel asustatud ümber 2761 süürlast²⁷. Lisaks sellele on heaks kiidetud 340 isiku ümberasustamine ning need isikud on praegu ootel. Alates viimasest aruandest on selle mehhanismi alusel asustatud ümber kokku 544 inimest, mis on sarnane eelmiste kuude ümberasustamise tempoga (oktoobris 506, septembris 431 ja augustis 418), seni täitmata lubaduste koguarv on 10 889.

1:1 mehhanismi alusel on asustatud isikuid ümber Belgiasse, Eestisse, Hispaaniasse, Itaaliasse, Leedusse, Luksemburgi, Lätisse, Madalmaadesse, Norrasse, Portugali, Prantsusmaale, Rootsi, Saksamaale ja Soome.

Nagu varem teatatud, on vastu võetud nõukogu otsus (EL) 2016/1754,²⁸ millega muudetakse ümberpaigutamist käsitlevat teist nõukogu otsust. Muudatus võimaldab liikmesriikidel täita oma kohustusi 54 000 isikut hõlmava ümberpaigutamise raames, paigutades praegu Türgis asuvaid Süüria kodanikke ümber või kasutades muud seaduslikku riiki vastuvõtmise vormi. Muudatuse tõttu tuleb muuta Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi riiklike programme. Nõukogu otsuse (EL) 2016/1754 vastuvõtmise vahetu järelmeetmena ning Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi riiklike programmide muutmise raames on komisjon saanud liikmesriikidelt esimesi teateid selle kohta, kui palju Türgis asuvaid süürlasi nad kavatsevad selle otsuse alusel seaduslikult oma territooriumile lubada. Nende teadete järgi kavatsevad liikmesriigid lubada seaduslikult oma territooriumile umbes 33 000 Türgis asuvat süürlast.

Kaasseadusandjad vaatavad parasjagu läbi 13. juulil 2016 vastu võetud komisjoni ettepanekut määruse kohta, millega luuakse liidu ümberasustamisraamistik²⁹.

4 Edasine tegevus

Riigipead ja valitsusjuhid on korduvalt tunnistanud tungivat vajadust leida Euroopa rändeolukorrale lahendus ja kutsunud üles kiirendama ümberpaigutamiskava rakendamist kui solidaarsuse peamist väljendust piiriäärsete liikmesriikide suhtes. Oktoobris kordas Euroopa Ülemkogu veel kord, et liikmesriigid peavad suurendama jõupingutusi ümberpaigutamise kiirendamiseks.

Komisjon teeb pidevalt koostööd Itaalia ja Kreeka ametiasutuste, liikmesriikide, EASO, Frontexi, Europol, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti ja Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooniga, et toetada ja parandada ümberpaigutamismenetlust kohapeal. Europoliga on sõlmitud vastavad kokkulepped. Selleks et kiirendada ja tõhustada ümberpaigutamisprotsessi, suurendavad EASO, Frontex, Europol, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet ja Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon oma toetust Itaaliale ja Kreekale. Itaalia ja Kreeka on jätkanud oma suutlikkuse suurendamist. Mõned liikmesriigid on ümberpaigutamisele tõeliselt pühendunud ja aidanud lubaduste ja ümberasustamiste tegeliku elluviimise kaudu märkimisväärselt kaasa viimastel kuudel saavutatud positiivsetele muutustele.

²⁷ See arv hõlmab ümberasustamisi 1:1 mehhanismi alusel ELi ja Norrasse.

²⁸ ELT L 268, 1.10.2016, lk 82–84.

²⁹ COM(2016) 468 final.

Tänu ühistele jõupingutustele on saavutatud palju edu. Ümberpaigutamised Itaaliast näitavad pärast mitu kuud kestnud paigalseisu positiivset suundumust ja ümberpaigutamised Kreekast on stabiliseerunud (1000 ümberpaigutamist kuus). Arvestades kättesaadavat teavet Itaalias ja Kreekas ümberpaigutamistingimustele vastavate isikute arvu kohta, peaks olema võimalik paigutada kõik ümberpaigutamistingimustele vastavad taotlejad ümber 2017. aasta septembriks. Komisjon on seisukohal, et selle eesmärgi täitmiseks ning sujuva ja jätkusuutliku ümberpaigutamisprotsessi tagamiseks tuleks **alates 2016. aasta detsembrist paigutada iga kuu Kreekast ümber vähemalt 2000 isikut ja Itaaliast iga kuu vähemalt 1000 isikut ning alates 2017. aasta aprillist peaks Kreekast ümberpaigutatud isikute arv olema iga kuu vähemalt 3000 ja Itaaliast ümberpaigutatud isikute arv iga kuu vähemalt 1500.**

Nende eesmärkide täitmine on võimalik, kui kõik liikmesriigid esitavad lubadusi ja viivad ellu ümberpaigutamisi iga kuu võimalikult kiiresti kooskõlas nimetatud eesmärkidega. Mitu liikmesriiki ja assotsieerunud riiki näitavad selles eeskuju. Teised liikmesriigid peaksid seda nüüd järgima, sest ainult ühiste jõupingutuste abil on võimalik leevendada Itaaliale ja Kreekale avalduvat survet. Sellega seoses peaksid liikmesriigid määrama jätkuvalt korrapäraselt eksperte EASO eri üleskutsetele reageerimiseks, tagades nii pikemaajalised lähetused ning kogenumad ja spetsiifilistes valdkondades pädevad eksperdid.

Peale selle peab Itaalia nende eesmärkide täitmiseks järk-järgult suurendama ümberpaigutamistaotlejate registreerimise suutlikkust, et 2017. aasta jaanuariks suudetaks registreerida umbes 1000 ümberpaigutamistaotlejat kuus ja 2017. aasta aprilliks 1500 taotlejat kuus. Arvestades saatjata alaealiste suurt arvu Itaalias, peaks Itaalia looma ka saatjata alaealistele ettenähtud ümberpaigutamispunkti ja viima 2017. aasta jaanuariks ellu selle kategooria haavatavate taotlejate esimese ümberpaigutamise. Kreeka peaks 2017. aasta jaanuariks looma Atika piirkonnas 3000 inimest mahutava sihipärase ümberpaigutamiskeskuse, mis võimaldaks kiirendada viimastes etappides ümberjaotamismenetlust ja hõlbustada igakuiste ümberpaigutamiseesmärkide täimist.

Riigipeade või valitsusjuhtide korduvatele üleskutsetele peab järgnema pädevate riigi tasandi talituste sihikindel tegevus. Sihtliikmesriigid peaksid seni saavutatule tuginedes oma tegevust jätkama, vastates täielikult komisjoni üleskutsetele ja soovitudele, täites oma õigusjärgseid kohustusi ja näidates üles tõelist solidaarsust.

Komisjon jälgib ka edaspidi tähelepanelikult olukorda ja vajaduse korral kohandab neid eesmäärke. Komisjon annab jätkuvalt aru ka kahe ümberpaigutamist käsitleva nõukogu otsuse rakendamise kohta ja esitab üheksanda aruande 2017. aasta veebruaris. Komisjon jätab endale õiguse võtta meetmeid liikmesriikide suhtes, kes ei täida oma kohustusi.

Samal ajal peaksid liikmesriigid jätkuvalt täitma oma ümberasustamiskohustusi, sealhulgas ELi ja Türgi avalduse³⁰ rakendamise raames.

³⁰ Neljas eduaruanne ELi-Türgi avalduse rakendamise kohta (COM(2016) 792 final).